

SUIKERBIETEN TELEN ONDER IPM-CONDITIES

Barbara Manderyck van het Koninklijk Belgisch Instituut tot Verbetering van de Biet (KBIVB) maakte deel uit van de werkgroep akkerbouw en voedergewassen om de invulling van het IPM-verhaal voor de suikerbieten mee vorm te geven.

— Patrick Dieleman

Barbara neemt er de ontwerp-checklist voor de akkerbouw bij. "De 3 pijlers van IPM zijn preventie, waarnemen en interventie. Je vindt ze bijgevolg ook in de checklist. De nadruk ligt op het telen van gezonde gewassen om, indien mogelijk, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te vermijden."

Preventie

Voor de bietenteler begint dit bij een teeltrotatie van minstens één op 3 jaar of ruimer. In de checklist is die eis opgenomen, maar met een code 2, dat wil zeggen minimaal 70% conform. "Wij

raden de suikerbietplanters al langer aan om een voldoende grote rotatie te voorzien. Nu is ongeveer 55% van de gronden besmet met nematoden en op een derde van de gronden is een nematodenras aangewezen. Nu worden ze slechts op 18% van het areaal toegepast. De keuze voor een nematodenras is een voorbeeld van een IPM-maatregel op besmette percelen."

De checklist schrijft voor dat de teler over informatie moet beschikken over de eigenschappen van de rassen die hij teelt. Het KBIVB stelt op basis van officiële rassenproeven de rassenlijsten voor bieten op. Op de rassenfiche wordt aange-

geven hoe gevoelig het ras is voor de 4 belangrijkste bladziekten, met name witziekte, cercospora, ramularia en roest. "We bevelen ook aan dat bietentelers, behalve het financieel potentieel van een ras, ook de ziektegevoeligheid mee in rekening nemen bij hun keuze. We krijgen meer en meer rassen ter beschikking die goed scoren voor de beide kenmerken."

IPM is een ruim begrip

We bekijken een informatieposter die het KBIVB maakte ter ondersteuning van de demonstratieproeven IPM in de bieten-teelt, die dit jaar aanlagen in Melkwezer, Tongeren en Avernas. Onder het actiepunt

rond bemesting wordt meegegeven dat in de bietenteelt rijenbemesting met stikstof mogelijk is. Het wordt duidelijk dat IPM breder denkt dan gewasbescherming. Onder preventie van ziekten speelt ook het creëren van optimale groeiomstandigheden. Ook de goede landbouwpraktijken zijn mee verwerkt, zoals blijkt bij de actiepunten rond erosiepreventie. "Specifiek voor de bietenteelt kunnen we adviseren om een niet-kerende grondbewerkingstechniek toe te passen op erosiegevoelige percelen. Erosie heeft onrechtstreeks een verband met gewasbeschermingsmiddelen, omdat het een belangrijke reden is dat die in het oppervlaktewater terecht komen.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet verduurzamen door het gebruik van aangepaste teelttechnieken. Daarvoor moet men één maatregel uit bijlage 4 toepassen. Voor de bietenteelt past daar bijvoorbeeld het toepassen van een zaaizaadbehandeling onder. Intussen zijn veel bietentelers vergeten hoe de vergelingsziekte eruit ziet. Deze ziekte kan belangrijke opbrengstverliezen veroorzaken tot zelfs 20 à 40%. Sedert de introductie van de neonicotinoïden in de zaaizaadbehandeling is de incidentie van deze ziekte zeer sterk afgenomen. Toch is er nog steeds een klein percentage telers dat toch nog onbehandeld zaad aankoopt om zo'n 50 euro uit te sparen op een pak zaad. Daarom zie je in sommige streken nog steeds haarden van de vergelingsziekte. Je ziet daar gele cirkels in het veld. Die landbouwers zouden dan een volleveldsbehandeling met insecticiden moeten uitvoeren. Dit om de groene perzikbladluis en de sjalottenluis te bestrijden die het virus overbrengen. Dat is veel schadelijker, zowel voor de nuttige insecten als voor het milieu. Gezien het moratorium op de neonicotinoïden in andere teelten, zijn we 'preventief' op zoek naar mogelijke alternatieven. In de bieten beschermt een zaaizaadbehandeling niet alleen tegen bovengrondse plagen, zoals bladluizen en bietenkevers, maar ook tegen ondergrondse plagen zoals ritnaalden en emelten. De bescherming is niet altijd 100%, bijvoorbeeld bij de emelten, zeker als die in grote aantallen voorkomen op een perceel."

Ook alternatieve methoden

"Als je ermee geconfronteerd wordt, kunnen emelten een groot probleem

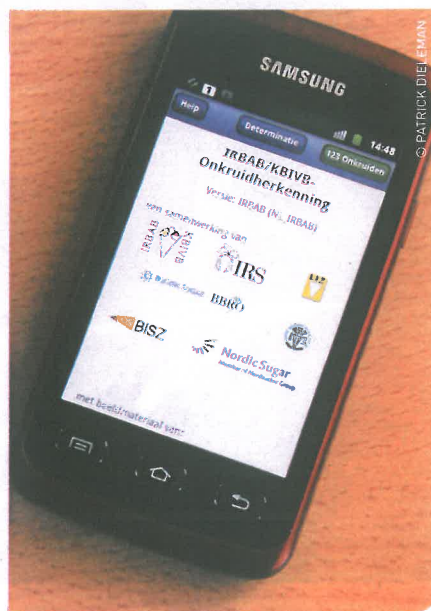
vormen", vertelt Barbara. "We zijn op zoek naar microgranulaten en proberen daarvoor een erkenning te krijgen om een alternatief te kunnen bieden wanneer de zaaizaadbehandeling alleen onvoldoende is, of als neonicotinoïden toch verboden zouden worden. We moeten de zone rond de wortel breed genoeg kunnen beschermen om een effect te hebben. Sommige van de producten die we testen zou je ook met een volleveldsbehandeling kunnen toevoegen, maar dan kom je weer terecht in de problematiek van de brede werking die

Voor suikerbieten is zaaizaadbehandeling een duurzame teeltmaatregel.

de nuttigen niet spaart. Je moet weten dat emelten eigenlijk aan de bietenplantjes beginnen te vreten omdat ze niets anders hebben. Ze hebben een grotere affiniteit voor grassen.

We bekijken in het onderzoek ook mogelijkheden voor biologische bestrijding. In Nederland doet men aan preventie tegen winderosie door percelen die bestemd zijn voor bieten eerst in te zaaien met gerst. Op die percelen bleken er zeer weinig problemen met emelten. In Nederland zaaien ze eerst het volledige veld in met gerst. Een tiental dagen later worden de bieten gezaaid. De gerst blijft staan tot de bieten twee tot vier bladeren hebben. De gerst dient als windvang voor het zand, zodat dit de bietenplantjes niet kapot schuurt. Zodra de bietenplantjes sterk genoeg zijn, wordt de gerst vernietigd, meestal door het toevoegen van een herbicide tegen grassen aan het FAR-mengsel. We hebben in 2013 in onze proeven gezien dat dit systeem werkt. De emelten (en ook ritnaalden) worden afgeleid, en voeden zich bij voorkeur met de gerst. In onze proeven proberen we een op onze praktijk afgestemd systeem te ontwikkelen. We denken niet dat men hier in België bereid is om, eens de zaaiconditie goed zijn, nog 10 dagen te wachten om de bieten te zaaien. Dit kan zeker niet in de optiek dat we de opbrengsten zo snel mogelijk wensen te verhogen om als teelt concurrentieel te zijn op de wereldmarkt na 2017. We willen wel een aantal opties bekijken,

bijvoorbeeld door gelijktijdig met de bieten gerst te zaaien in de tussenrijen." Barbara vertelt dat in IPM biologische en fysische bestrijdingsmethodes de voorkeur krijgen, als ze beschikbaar, efficiënt en economisch rendabel zijn. "Daarom is dit een aanbeveling in de checklist. De checklist moet stimuleren dat de mentaliteit van de mensen evolueert en dat ze er ook aan denken om andere methoden toe te passen, bijvoorbeeld mechanische onkruidbestrijding. Het Franse ITB heeft daar al heel wat onderzoek rond verricht.

Op www.irbab-kbivb.be kan je 2 applicaties voor smartphone downloaden: een die je helpt ziekten en plagen te herkennen, en een voor onkruiden.

We willen dat in de toekomst verder uitdiepen om de Belgische bietentelers daarin praktisch te kunnen adviseren. Het zou nu bijvoorbeeld al interessant kunnen zijn dat de telers, voordat ze een laatste herbicide met nawerking inzetten, een schoffelbeurt zouden uitvoeren als de weersomstandigheden het toelaten. Je merkt dat het geen revolutie is, maar dat er een zachte evolutie op papier staat." We promoten ook al een tijdje dat men een resistente groenbedekker zou inzaaien, dus een ras dat de aanwezige aaltjes niet vermeerdert. Dat is een kleine meerwaarde in je rotatie. Op onze site hebben we een lijst van rassen van bladrammenas en gele mosterd met resistentie tegen de bietencystennematode."

Waarnemen

In IPM moet je beredeneerd werken, en op basis van waarnemingen. Je kan zelf waarnemingen verrichten of gebruik maken van de waarschuwingdiensten. Barbara Manderyck verwijst naar de Bietenberichten die wekelijks gratis aan alle bietentelers worden bezorgd. "Die dienen vooral om de telers aan te moedigen om in hun eigen percelen na te gaan of het probleem dat zich op de waarnemingsvelden stelt ook bij hen voorkomt.

checklist op basis waarvan Vegaplan de controles zal uitvoeren."

Interventie

Het KBIVB wil de bietentelers aanzetten om zo duurzaam mogelijk te werken. "Ik zie in duurzaamheid een manier van je bedrijf beheren waardoor je kleinkinderen op diezelfde percelen nog altijd een goed rendement kunnen halen. We moeten niet alleen duurzaam zijn voor het milieu maar ook economisch duurzaam. Er is ook een

de resistente exemplaren dan mee vernietigd worden. Voor de strijd tegen schimmelziekten hebben we geen uitgesproken alternatieve bestrijdingsmethodes. Daar moet je in de eerste plaats kiezen voor rassen met een hoge tolerantie en verder behandelen in functie van de schadedrempel. Een minder gevoelig ras zal later de schadedrempel bereiken. In een jaar met weinig ziektedruk, zoals dit jaar het geval was, moeten de vroegst te rooien bieten dan zelfs niet behandeld worden. Uit onze proeven blijkt duidelijk dat een behandeling gedurende de laatste 45 dagen voor het rooien geen meeropbrengst oplevert. Een bietenteler ziet graag een mooi groen blad, maar in de meeste gevallen leidt een kleine aantasting niet tot een opbrengstvermindering. Die mentaliteit zal moeten wijzigen. In feite geven we die raad al jaren."

Informatie op website

Barbara wijst erop dat je per gewas ook over de belangrijkste informatie moet beschikken over ziekten, plagen, onkruiden en nuttigen. "Met de landbouwcentra die meewerken in het ADLO-demoproject akkerbouw en voedergewassen (zie p 18) hebben we beslist om op onze websites een gedeelte speciaal voor IPM te voorzien. Van daaruit zal je ook kunnen doorklikken naar allerlei bijkomende informatie en naar de andere landbouwcentra. We bieden modules aan voor onkruidherkenning en voor herkenning van ziekten en plagen. Die zijn nu ook beschikbaar onder de vorm van app's voor de smartphone, die je gratis kan downloaden van onze site. De checklist zegt ook dat je over informatie moet beschikken over de voor de teelt erkende gewasbeschermingsmiddelen. Op Fytoweb kan je de actuele situatie consulteren. Wij hebben op onze website ook lijsten met erkende fungiciden, herbiciden en insecticiden, maar die worden maar één keer per jaar geactualiseerd.

Samenvattend kunnen we stellen dat er zich geen grote revolutie zal voordoen. Goede bietentelers, en zo zijn er gelukkig al heel veel, passen al veel van die maatregelen toe en doen dus in feite al aan IPM zonder dat ze het weten. Het is vooral de bedoeling om het kleine percentage van mensen dat nog helemaal niet zo werkt nu mee op de kar te krijgen en van mentaliteit te doen veranderen." ■

© PATRICK DIELEMAN

IPM vraagt van bietentelers dat ze waarnemen en bij een mogelijke aantasting (zoals hier door ramularia) afwegen of de schadedrempel bereikt is.

Behandeling moet dan gebeuren in functie van de schadedrempels. Beschrijvingen en afbeeldingen daarvan staan op onze website. Tegen plagen wordt bij voorkeur behandeld met een selectief insecticide. Op dit moment hebben we er op Pirimor na, dat alleen erkend is voor de bestrijding van bladluizen, geen andere. We zijn zeker van plan om selectieve insecticiden die erkend zijn voor andere teelten, zoals voor de fruitteelt, uit te testen en voor de gunstige producten uitbreiding van erkenning aan te vragen. We moeten wel in gedachten houden dat sommige producten die rendabel zijn in de fruitteelt, dat niet noodzakelijk zijn in de teelt van suikerbieten omdat de financiële opbrengst per ha kleiner is. Nieuw is dat IPM ook aanbeveelt dat je noteert wat je hebt waargenomen, en bijgevolg op basis waarvan je beslist hebt om een bestrijding uit te voeren. Dat zit mee in de

link naar de strijd tegen resistentie. In het FAR-systeem combineer je sowieso steeds 2 werkingswijzen. In de bietenteelt zijn veel van de belangrijke herbiciden PSII-inhibitoren, maar gelukkig hebben we er ook een aantal van andere families met moleculen zoals tri-allaat, clomazone, ethofumesaat, dimethenamide-P, triflusaluron-methyl en quinmerac." De tabellen van HRAC (het herbicideresistentie-actiecomité) hangen vlakbij, zodat Barbara kan aanduiden wat ze bedoelt. "In de FAR combineren we een aantal werkingswijzen, maar sowieso gebruiken we veel PSII-inhibitoren in de rotatie met suikerbieten. Doordat de onkruidflora steeds hetzelfde type van druk ervaart, evolueert de populatie in de richting van soorten met een hogere weerstand, waarvan melganzenvoet een voorbeeld is. Mechanische onkruidbestrijding kan dat selectieproces doorbreken, doordat ook